

ÚTSØLAN byrjar

mánamorgunin 25.8. kl. 8³⁰

Vegna útsøluna eru handlarnir stongdir í dag

Skúlabúðin

mótaskeiðin

Aftur úr vanda

Ein lesari okkara sendi okkum hesa søguna, sum Jákup Dahl hevur skrivað. Hon hevur staðið í onkrari av gomlu skúlabókunum, men hevur helst ikki verið prenta aðrastaðni, og prenta vit hana niðanfyri:

Her skal verða sagt frá einum tilburði, sum hendi fyri 65 árum síðan. (Frásøgnin er skrivað í 1938).

Søgan er sonn.

Gamalt føroyskt orðatak sigur, at eingin veit á morgni at siga, hvar hann á kvøldi gistir. Hetta orðatak- ið er so mangan ástandi í Føroyum og var tað eisini hesa ferðina.

Bygdin suðuri í Vági hevur altíð verið ein av høvuðs- útdráttarbygdunum í Føroy- um, av tí at hon bæði liggur væl fyrí góðum fiskileiðum, og tí at har er tviðt. Teir kunna rógva út bæði fyrí eystan, frá Vágssirði, og fyrí vestan, av Eiðinum, so um tað eru ikki sjólkíndi og úarandi øðrumegin, kann tað verða tað øðrumegin.

Ein hin besta fiskileiðin hjá vágbingum eins og hjá teimum í nógvum øðrum bygdum í Suðuroynni er undir Flesjunum og uttan Stein (t.e. Sumbiarsteinur ella Munkurin og teir flesjar- arnar, sum eru inn eystur úr honum); men hetta er vandamikil leið, tí at her er ógvuliga streymhart. Reyst- in er tiltikin fyrí harðan streym og ringan sjógv.

Tað var ein lognarmorgun, ið rann upp 2. mai 1873, klárur himmal, blikastilli, dyrdarsjógvur, um tað tó var eitt sindur av brimi fyrí vestan.

Henda morgun fór hvør fjøl á sjógv fyrí eystan. Úr Vági fóru 13 bátar. Av teim- um fóru trýggir út um Stein. Tað vóru tvey seksmannaf- ar, og eitt fyramannafar. Á øðrum seksmannafar- inum vóru hesir menn: Thomas Johan Joensen við Misá, Hans Pauli Joensen við Misá, Thomas Mag- nussen við Kráir, Thomas Joensen við Gjógvá, Niels Jacob Joensen við Gjógvá og Jens Petersen á Gjórdum.

Á øðrum seksmannafar- inum var manningin henda: Jacob Danielsen (Jákup á Skála, bóndi), ið var for- maður - teir trýggir brøð- urnir við Misá, Jacob Johan Vilhelm, Daniel Johan Vil- helm og Mortan Ludvig Vil- helm. Umframt vóru við: Peter Augusti (Petur á

Gaddi) og Niclas Magnuss- en.

Á fyramannafarinum vór- u hesir: Augustinus Beder (Augusteinis við Krosslið), Joen Jacob Magnussen (Jógvan á Oyri), sonur hansara Magnus Magnuss- en (Magnus á Oyri og Mor- tan Augustinussen (Mortan í Smillum).

Av øllum hesum monnum er bert Niclas Magnussen enn á lívi. Hann hevur altíð verið ein raskur og dúgligur maður og er nú avgamal. Allir hinir eru deyðir. Teir, Jákup á Skála, og Dánjal við Misá, ið vóru systkinabørn og báðir skilamenn alla sína tíð bæði á sjógvi og landi, doyðu fyrí nókrum fáum árum síðan. Um hetta mundið í fjór doyði Magnus á Oyri, ið var kendur sum ein hin besti útdráttarmaður in í Føroyum. Hann og Niclas Magnussen vóru javnaldrar. Teir vóru tá fjúrtan ára gamlir, høvdu verið í Hvalba at ganga til hjá presti, men vóru enn ikki konfirmeraðir.

Henda nevnda morgun var, sum áður sagt, veðrið av tí allarbesta. Hesir trýggir bátarnir, ið vóru farnir út um Stein, royndu okkum um ein góð- an hálvan tíma og vóru í nógvum fiski; men sum eitt skot brast hann so knappliga á við stormi og kavaroiki av landnýrðingi norði. Og sum altíð er um hesar leiðir, tá ið hann kemur hann vegin í ættini, so var alt fyrí eitt sjóvarilska. Hann reisti sjógvin, og tað gjørdist heilt óslætt.

Bátarnir komu saman vestan fyrí Stórufles, o.u. tvey-trý hundrað favnar innan fyrí Steinin, á »Mak- anum«, teir kalla, har sum tað skáðið eitt sindur. Her samráðast teir um, hvat ið var at gera, hvønn veg teir skuldu halda, og hvussu teir sum best skuldu royna at bjarga sær. Allir vóru á ein- um máli um, at tað var ikki hugsingur um at sleppa eysturum aftur. Einastu ráð- ini vóru at halda vesturum og royna annaðhvørt at koma til Sumbiar ella at lenda onkustaðni á

vestursíðuni á Suðuroynni.

Bátarnir hildu tá á; men teir torgaðu ikki og vóru ikki mentir at rógva upp móti stormi og sjógvi, og teir noyddust tí at halda undan aftur og lögdu seg aftur í livd av Stórufles. Her lógu teir einar tveir-trýggjar tímar og krokaðu.

Men tá ið streymurin skifti, gjørdist eisini her so óslætt, at ikki var liggjandi longur, og einki var annað at gera enn at fara við streyminum vestureftir.

Annað seksmannafarið fór undan, og so fyramannafarið aftaná; men tað var so skjótt, at hetta fekk so stór brot, at tað fyltist og hvølvdist, og tað fór í alt trýggjar ferðir runt.

Hjá tí seksmannafarinum, ið var farið undan, var ikki at bjóða til at venda aftur fyrí at hjálpa. Hitt seks- mannafarið, ið aftast var, legði tá at fyrí at royna at hjarga.

Hetta lukkaðist á merki- ligan hátt.

Eingin kom á kjøl.

Mortan í Smillum fleyst á sjónum, og hann fingi teir nakað skjótt inn í bátin.

Jákup á Skála, formaður- in á seksmannafarinum, helt seg sigga skapilsíð av einum manni niðri í sjónum og rætti seg niður eftir hon- um. Hann fekk tá í fremsta fingur á Jógvan á Oyri (hann hevði stívan fremsta fingur á aðrari hondini); men hann var dreivaður inn í snøri, sum fast var í bát- inum, so at tað stóð á; men teir fingi skorið snørið.

Tá ið Jógvan kom upp, hekk sonurin, Magnus, í fót- unum á honum. Hin fjórða rannin, Aggusteinar, sóu teir einki til, og teir hildu hann vera farnan og ætlaðu tí at geva upp; men Aggu- steinar var inni undir bát- inum, og har royndi hann at halda sær soleiðis, at hann so dánt fekk høvdið upp úr sjónum upp í kjølunum á bátinum. Tá ið hann hoyrði teir tosa um, at hann mundi ikki vera at finna, slepti hann takinum og skeyst seg opnan út undan bátinum kom soleiðis upp við bórð-

inum á seksmannafarinum, at teir fingi fatur í hann, og hann varð tá eisini bjarg- aður.

So ringt sum veðrið var, og so stórsjógvað sum tað annars var, so hendi tað merkiliga, at meðan teir strevaðust við at bjarga, var tað so slætt, at eingin sjógv- ur breyt.

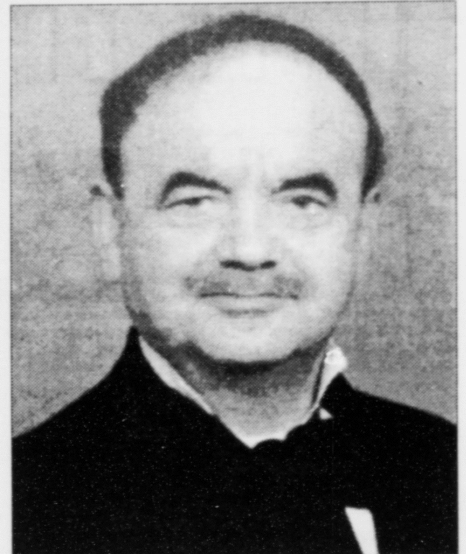
Tá ið bjargingin var yvir- staðin, reistist ein ógligur sjógvur tætt hjá teimum. Jákup á Skála segði tá við allar á bátinum, at nú skuldu teir allir geva seg í Harrans hendur, tí at nú var ikki vón um liv hjá nókrum av teim- um; men sjógvurin breyt so liðandi og legðist so sátt- liga, at teir bert fingi eit lít- lan skvamp.

Aftan á bjargingina kom hitt seksmannafarið til og bjóðaði sær til at taka nakrar av munnum fyrí at lætta um hjá hinum; men bátarnir kundu ikki koma so nær hvør at øðrum, at tað var gjørligt at fáa menn úr øð- rum bátinum í annan. Tað einasta, ið kansakundi ger- ast, var at stjóra menninar millum bátarnar; men hetta hildu teir ikki vera ráðiligt.

Menninir, ið bjargaðir vóru, høvdu heldur ikki hug at fara hvør frá øðrum. Teir søgdu, at teir høvdu verið saman, og Harrin hevði ført teir saman aftur, og at teir tí ikki vildu skiljast, um teim- um so annars var lagað liv ella ikki. Teir á hesum seks- mannafarinum royndu so at bjarga sjálvum bátinum, ið hvølvður var; men tá ið teir royndu hetta, fyltist bátur teirra, so at teir noyddust at gevast við hesum. Tað var annars so ringt hjá teimum, at Hans Pauli við Misá, sum ikki var reiduliga tilkominn, mátti verða bundin í bátin, fyrí at hann ikki skuldi verða útskulaður.

Hetta seksmannafarið kom morgunin eftir til Sum- biar; men har var so óført í brimi, at ikki var lendað hjá teimum, heldur ókun- nigm monnum. Eitt átta- mannafar úr Sumba kom tá út til teirra og hjálpti teim- um at lenda, og soleiðis vóru teir bjargaðir.

Á hinum seksmannafar-

Jákup Dahl varð føddur í 1878 í Vági. Hann fór bert 15 ára gamal á læraraskúla og tók prógv í 1896. Hann fór til Danmarkar á studentaskúla í 1897 og í 1899 fór hann undir gudfrøðilestur. Í 1905 tók hann prógv í gudfrøði. Jákup Dahl gjørdi nógv fyrí føroyska málið, og hann vildi ikki boyggja seg fyrí harrabøðum, tá kravt varð, at hann skuldi undirvísja á danskomu, tí noyddist hann frá sum lærari í 1912. Sama árið gjørdist hann sóknarprest- ur í Suðurstreymi. Í 1918 gjørdist Jákup Dahl Føroya Próvstur og røkti hann hetta stary til deyðadags í 1944

inum vóru teir nú tíggu mans á bátinum, og nú var hjá teimum at royna at vinna upp land. Báturin hevði átta røðir, so at teir skiftust um at rógva átta í senn.

Teir hildu fyrst leiðina út vestur í havið fyrí at fáa slættari sjógv og síðani inn móti landi. Einasta vónin, um hon var ógvuliga lítil, var at kunna lenda á Vágss- eiði. Hetta var teimum ein drúgvur og tungur røður og ein vandamikil ferð, tí at ódnin leikaði í alla tíðina. Morgunin eftir klokkan 5 eydnaðist teimum at lenda á Eiðinum, tuskaðir, útlúgv- aðir og deyðmóðir, tó at har var avilt í brimi, og tó at eingin var fyrí teimum at vera teimum til hjálpar. Tí eingin væntaði at siggja teir aftur, og eingin hugsaði sær, at teir kundu koma á Eiðið. Tá høvdu teir røð í fimtan tímar.

At standurin var ringur heima í bygdini, er vitlúgt. Her var kúur og grátur á heimafólkinum í hvørjum húsi. Tí øll vóru bangin um bátarnar, ið ótu vóru, og so hvørt, sum dagurin leið, minkaði øll vón um at siggja teir aftur. So ringt var veðrið, at ikki var gangandi húsanna millum í bygdini.

Allan dagin høvdu menn gingið vegin suður við egg- ini at hyggja eftir bátunum; men alt til einkis. Hin gamli faðir teirra brøðranna við Misá var líka suðuri á Bein- isvørði fyrí at hyggja, og hann segði, tá ið hann kom aftur, at um tað so var stórt skip, trúði hann ikki, at tað kundi koma undan Flesjun- um í slíkari ódn.

So óvæntaðir vóru teir aftur, at fólk hildu seg siggja teir í hamferð, tá ið teir koma gangandi av Eiðinum.

Hvussu ringt veðrið var, kann ætlast av tí, at av teim- um trettan bátunum, sum henda morgunin fóru til út- røðrar út av Vágssirði, kom bert ein aftur á fjørðin um kvøldið. Allir hinir settu upp ymsastaðni, teir flestu í Sumba.

Tað var av øllum hildið mest sum eitt undur, at menn kundu vera bjargaðir við Flesjarnar, at opin bátur kundi koma um havið, og at bátur kundi lenda á Vágss- eiði í tí veðri, sum tá var.

Í mong ár aftaná var tað síður ársdagin at halda biði- dag við gudstenastu í Vágs kirkju til minni sum henda tilburð.

J. Dahl